

12—15 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 12 februari

	Sid.
Svar på fråga av herr Eliasson i Sundborn ang. förslag om grupplivförsäkring för värnpliktiga, m. m.	3
Svar på interpellation av herr Blidfors ang. fackrepresentationen i skolstyrelserna	4
Interpellationer av:	
herr Hamrin i Kalmar ang. utbildningen av lantmätare	5
herr Wiklund ang. förenkling av deklarationsblanketterna	5

Onsdagen den 13 februari

Svar på fråga av herr Nilsson i Bästekille ang. fiskerinäringens ekonomiska svårigheter på grund av den stränga och långvariga kylan	8
Remiss av motioner om allmän flaggning å valdag	10
Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning	11
Interpellationer av:	
herr Persson i Heden ang. ersättning för vård i hemmet av neurosedynskadade barn	13
fru Ryding ang. likalönsprincipens tillämpning inom statsförvaltningen	13

Fredagen den 15 februari

Meddelande ang. sammanträdestider	15
Svar på fråga av herr Eskilsson i anledning av planerat nedläggande av statens järnvägars persontrafik på sträckan Hagfors—Karlstad	15
Interpellationer av:	
herr Hamrin i Kalmar ang. kommunindelningen	16
herr Rimås ang. viss upplysningsverksamhet i fråga om trädgårdsprodukter	17
herr Grebäck ang. långfristiga lån för skolbyggnader	18

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Onsdagen den 13 februari	
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 3, ang. godkännande av avtal mellan Sverige och Österrike för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.....	10
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 3, ang. granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.....	11
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.....	11
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.....	11
— nr 3, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.....	12
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II (jordbruksärenden).....	13
— nr 3, ang. försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.....	13
— nr 4, ang. befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m.....	13

Tisdagen den 12 februari

Kl. 16.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talmanen.

§ 1

Justerades protokollet för den 5 innevarande februari.

§ 2

Herr förste vice talmanen meddelade, att herr Jansson i Benestad enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven från och med den 8 innevarande februari tills vidare.

Herr Jansson i Benestad beviljades ledighet från riksdagsgöromålen under angivna tid.

§ 3

Svar på fråga ang. förslag om grupplivförsäkring för värnpliktiga, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Eliasson i Sundborn har frågat mig, om jag avser att skyndsamt låta utreda frågan om grupplivförsäkring eller motsvarande skydd för värnpliktigas efterlevande samt om ersättning till värnpliktig som drabbats av invaliditet, så att förslag kan föreläggas riksdagen under innevarande vårsession.

Till svar härpå vill jag meddela, att en utredning pågår inom försvarsdepartementet om möjligheterna att ge grupplivförsäkring åt värnpliktiga. Utredningen sker med sikte på att ställning till frågan om möjligt skall kunna tas i vår. Vad gäller invaliditetsersätt-

ningar till värnpliktiga vill jag erinra om att sådana utgår enligt bestämmelserna i militärsättningsförordningen. Som jag meddelat i ett interpellations-svar i denna kammare den 5 december 1962 överväges frågan om förbättring av ersättningarna för personskador under militärtjänstgöring av den av chefen för socialdepartementet tillsatta yrkesskadeutredningen. Förslag från utredningen är ej att emotse i vår.

Vidare anförde

Herr ELIASSON i Sundborn (cp):

Herr talman! Såsom alla i kammaren känner till har försvarskommittén i ett nyligen avlämnat betänkande förordat en avsevärd förbättring av de värnpliktigas förmåner i fråga om penningbidrag, utryckningsbidrag, premier, fria resor, familjepeningens maximitelopp o. s. v. Men vi har i kommittén haft att fullgöra vårt utredningsuppdrag med kort tidsfrist och därför har vi inte, när vi tagit upp frågan om efterlevandeskydd för de värnpliktigas anhöriga, kunnat framlägga något detaljerat förslag. Den allmänna uppfattningen inom kommittén har emellertid varit att den nuvarande ordningen inte är tillfredsställande. När vi har allmän värnplikt och när vissa risker trots alla säkerhetsåtgärder hör samman med värnpliktstjänstgöringen, så bör man se till att det finns ett tillfredsställande efterlevandeskydd för de värnpliktigas anhöriga och även rimliga ersättningsnormer för det fall då en värnpliktig drabbas av invaliditet.

Vi har i kommittén sålunda fått nöja oss med att begära en skyndsam översyn av spørsmålet, och jag har med min fråga till försvarsministern bara

Svar på interpellation ang. fackrepresentationen i skolstyrelserna

velat skapa klarhet om huruvida det kan förväntas ett förslag till årets riksdag. Det är ju synnerligen önskvärt att ett positivt beslut kan fattas utan onödigt dröjsmål.

Jag ber, herr talman, att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga och för det glädjande beskedet att utredningen om möjligheterna att ge grupplivskydd åt de värnpliktiga bedrivs med sikte på att ett förslag skall kunna framläggas redan i vår. Jag utgår ifrån att med den expertis, som finns här i landet när det gäller statistik på området, skall det inte möta några svårigheter att åstadkomma en konstruktion som kan ligga till grund för ett sådant förslag.

När jag även har tagit upp frågan om huruvida ett grupplivskydd skulle kunna förenas med något slags invaliditetsskydd för de värnpliktiga, så har jag förutsatt att detta inte skulle komplicera det hela. Men möjligen bör man hålla den saken avskild från frågan om grupplivskyddet. Det kommer dock att ta lång tid innan förslaget om yrkesskadeförsäkring föreligger. Jag skall emellertid inte gå närmare in på detta; det är kanske fråga om ganska invecklade förhållanden och jag gör inte anspråk på att kunna bedöma i vad mån det är möjligt att snabbt pressa fram ett förslag på riksdagens bord.

Jag ber än en gång att få tacka försvarsministern för svaret och hoppas att det redan i vår skall föreligga ett positivt förslag beträffande en motsvarighet till grupplivskyddet för de värnpliktiga.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. fackrepresentationen i skolstyrelserna

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! I en interpellation har

herr Blidfors frågat mig, vilka åtgärder som vidtagits eller planerats i anledning av 1962 års riksdags uttalande rörande fackrepresentationen i skolstyrelserna.

Som kammarens ledamöter erinrar sig framfördes i samband med riksdagsbehandlingen av 1962 års skolreform kritik mot det alltsedan år 1958 tillämpade systemet för fackrepresentationen. Riksdagens ställningstagande till denna fråga utmynnade i att önskemål framfördes om en snar begränsning av fackrepresentationens omfång och därefter en mera genomgripande omprövning av formerna för samverkan mellan skolstyrelsen och skolans befattningshavare.

Med anledning av den ställda frågan vill jag meddela, att de av riksdagen aktualiserade spörsmålen sedan en tid bearbetas inom ecklesiastikdepartementet och att överläggningar i saken i dagarna — närmare bestämt nu på torsdag — kommer att upptagas med berörda kommunförbund och personalorganisationer. Det är min förhoppning att det pågående arbetet skall leda till att förslag i ämnet kan redovisas för riksdagen under innevarande vårsession.

Vidare anförde

Herr BLIDFORS (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för svaret på min interpellation. Svaret är helt tillfredsställande, och jag skall därför inte göra några kommentarer.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott motionen nr 693; och

till statsutskottet motionen nr 694.

Interpellation ang. utbildningen av lantmätare — Interpellation ang. förenkling av deklarationsblanketterna

§ 6

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets memorial nr 1, bevillningsutskottets betänkande nr 3, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 1—3 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—4.

§ 7

Föredrogs den av herr *Westberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående skolmåltidernas utformning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Interpellation ang. utbildningen av lantmätare

Ordet lämnades på begäran till

Herr **HAMRIN** i Kalmar (fp), som yttrade:

Herr talman! För närvarande utbildas vid tekniska högskolan i Stockholm cirka 26 lantmätare årligen. Antalet har under 1950-talet växlat men har i regel icke överstigit 30. För närvarande studerar vid L-sektionens fyra årskurser 102 teknologer, d. v. s. 25 per årskurs.

Under tiden har ett ökat behov av lantmätare uppstått. Kommunerna, statsförvaltningen utanför lantmäteristaten, bolag och enskilda har i ökad utsträckning anställt lantmätare för olika uppgifter. Samtidigt som denna efterfrågan på högskoleutbildad lantmäteripersonal inom den kommunala och enskilda sektorn vuxit har också det statliga lantmäteriets uppgifter ökat och kommer sannolikt inom den närmaste framtiden att ytterligare öka.

På grund av bristande tillgång på

lantmätare befinner sig nu det statliga lantmäteriet i det läget, att antalet vakanta lantmätarbefattningar är cirka 40.

Situationen kommer inom en snar framtid att bli ohållbar, om inte en utökning av lantmätarutbildningen på tekniska högskolan kommer till stånd.

Jag har mig bekant att lantmäteristyrelsen i detta läge i samråd med avdelningen för lantmäterier vid tekniska högskolan gjort en framställning om en snar utökning av antalet studerande vid L-sektionen.

På grund av ovanstående får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till att en utökning av antalet lantmätare så snart som möjligt kommer till stånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. förenkling av deklarationsblanketterna

Ordet lämnades på begäran till

Herr **WIKLUND** (fp), som yttrade:

Herr talman! Det praktiska fullgörandet av den vid denna tid på året aktuella medborgerliga skyldigheten att inom viss lagstadgad tid avge allmän självdeklaration rörande inkomst- och förmögenhetsförhållanden under närmast föregående år borde egentligen inte kräva mer än att var och en med någorlunda normal skolunderbyggnad — inklusive genom skolan förvärvat kunskap i att fylla i blanketter — och med genomsnittliga förståndsgåvor skulle vara i stånd att själv på godtagbart sätt deklarerat. Detta framstår som än rimligare mot bakgrunden av straffhotet vid underlåtenhet att deklarerat eller då oriktig deklaration avgivits och av

Interpellation ang. förenkling av deklarationsblanketterna

det nu åter aktualiserade och viktiga kravet på en hög skattemoral.

Erfarenheten visar emellertid, att svårigheterna för den enskilde att deklarerat rätt alltså är mycket betydande. De många deklarationsbyråerna och den starka aktiviteten för att ge allmänheten upplysningar i deklarationsfrågor som just nu utvecklas särskilt av pressen och TV är symptom på detta förhållande, hur värdefulla insatser av detta slag i och för sig än måste anses vara, t. ex. genom nämnda massmedias medverkan.

Så länge frågan om en definitiv källskatt inte lösts — utredning om bl. a. sådan skatt pågår — och sålunda självdeklarationerna inte kan avvaras, ligger utöver förenkling i själva skattelagstiftningen två vägar nära till hands för att underlätta medborgarnas antyd- da svårigheter: ökad och än bättre information från samhällets sida och förenkling av själva deklarationsförfarandet, varvid främst deklarationsblanketterna erbjuder intresse. Båda vägarna har använts, och vissa förbättringar är påtagliga. Likväl anser sig tydligen betydande delar av allmänheten inte i stånd att själva deklarerat utan tvingas att mot mer eller mindre rimliga avgifter skaffa sig mer eller mindre sakkunnig hjälp vid deklarationsplikens fullgörande. Det stora behovet av hjälp framgick senast på ett nästan chockerande sätt av ett TV-reportage om deklarationsbyråerna under den gångna veckan. Vissa personer låter väl av rena bekvämlighetsskäl en sådan byrå utarbeta självdeklarationen åt sig, men sannolikt driver andra omständigheter, till exempel svårigheterna att förstå den speciella deklarations- och skatteterminologien, det stora flertalet att anlita den i vissa fall ganska diskutabla hjälp som kan stå till buds för att fullgöra deklarationsplikten. Som nyssnämnda TV-reportage visade kan sådan hjälp t. o. m. leda till en rad svåra felaktigheter i deklara- tionen, beroende på tydligen ibland förekommande frånvaro av även en gans-

ka enkel kunskap i vederbörande deklarationsbyrå om deklarationsbestäm- melserna.

Ett kanske särskilt vanligt motiv för deklaranter att söka skaffa sig hjälp är en trots all upplysning kvarstående känsla av osäkerhet om deklarations- pliktens omfattning i det enskilda fallet samt rörande avdragsmöjligheterna och en naturlig önskan att dels inte begå fel, dels inte bli för högt beskattad genom att dylika möjligheter förbises. Det mycket uppmärksammade taxeringsärendet i Stockholm angående felaktigheter med avseende på ortsavdrag vid taxering av ensamstående torde inte ha skapat större säkerhet hos den breda allmänheten utan snarare verkat i motsatt riktning. Enligt uppgift lär minst var tredje självdeklaration vara behäftad med sådana brister, att taxeringsnämnden måste besluta göra avvikelser från den avgivna deklara- tionen. Man kan lätt föreställa sig vilken ökad arbetsbelastning detta medför för taxeringsmyndigheterna med ökade kostnader för det allmänna, var- till kommer de enskildas besvär och i vissa fall även kostnader. En av de vanligaste bristerna i deklara- tionerna lär bestå däri, att man alltså begär avdrag med t. ex. hela den slutliga skatten och inte enbart med kommunalskatten, då det gäller uppgifterna i deklara- tionerna för taxeringen till statlig inkomst- skatt. Huruvida sådana och andra vä- sentliga fel förekommer mest i själv- deklarationer i egentlig mening eller i de deklarationer, som utarbetats under medverkan av annan, torde inte vara närmare undersökt.

Säkerligen är det ett mycket betydande antal deklaranter bland den breda allmänheten, som endast med svårighet eller inte alls kan förstå stora partier av texterna i deklarationsblanketterna eller i den officiella publikationen »Deklarationsupplysningar». Lov- värda ansträngningar att göra dessa tex- ter förståeliga för gemene man har gjorts men har tydligen inte varit till-

Interpellation ang. förenkling av deklarationsblanketterna

räckliga. Speciellt i upplysningsskriften synes man till exempel överskatta allmänhetens kunskaper i skattefrågor och praktiska möjligheter att slå upp bestämmelser i lagtexterna. För många torde däri förekommande hänvisningar till dessa texter sakna värde, då de inte har tillgång till dessa. På flera ställen finns alltjämt för den vanlige läsaren invecklade och i varje fall svårbegripliga satsar. Därtill kommer att terminologien i blanketterna och särskilt i upplysningsskriften alltjämt belastas av skattejuridiska eller ålderdomliga ord och uttryck, som för vanligt folk oftast är obegripliga utan förklaringar (t. ex. »intäkt», »garantibelopp i förvärvskällan», »oskift dödsbo», »publikt boställe eller på lön anslagen jord», ». . . det år, då intäkt blivit tillgänglig för lyftning», »ränta å gäld», »yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom», »skyldeman», »fång», »vederlag», »villkorlig skuld», »oguldna skatter»).

Stora brister torde sålunda alltfört kvarstå, då det gäller att från samhälllets sida på olika sätt komma deklaranterna till hjälp. Jag är medveten om att det kan finnas svårigheter att företaga förenklingar av deklarationstexterna, eftersom skattejuridiken är komplicerad och liksom juridiken i övrigt beroende av termer med alldeles speciell juridisk innebörd. Det torde dock gå att till exempel utarbeta en förklarande ordlista eller dylikt över de vanligaste specialorden och -uttrycken, om dessa inte kan översättas till det språk som de flesta nutidsmänniskor mest läser och därför bäst förstår, tidningssvenskan.

En textmässig överarbetning i förenklingssyfte av tryckt deklarationsmaterial av olika slag tillika med en ingående granskning av detta material från blankettkonstruktiv synpunkt kunde säkerligen med viss framgång företagas, sedan uppslag, som kunde komma fram genom en offentlig tävlan med deltagande av blankettexpertis, reklamfolk

och journalister, insamlats och bearbetats. Alltjämt anser många till exempel att deklarationsblanketterna i vissa avsnitt lämnar för litet utrymme för begärda uppgifter till och med i de ordinarie fallen och att i varje fall de stora blanketterna är svåröverskådliga och därför svåra att använda.

Med hänvisning till det anförda får undertecknad hemställa om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet en överarbetning i förenklingssyfte av det offentliga deklarationstrycket av olika slag från språklig och blanketteknisk synpunkt vara behövlig?

2) Är herr statsrådet villig att medverka till att en dylik överarbetning snarast kommer till stånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 29, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1962 vid dess fyrtiosjätte sammanträde fattade beslut,

nr 31, angående medelsbehovet under anslaget Flygförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64,

nr 33, angående medelsbehovet under anslaget Marinförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64,

nr 34, angående avlösning av vissa pensionsförpliktelser i Enskilda järnvägarnes pensionskassa, och

nr 35, angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11

Anmäldes, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr förste vice talmannen:

nr 695, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., och

nr 696, av herr *Wahrendorff m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24.

Dessa motioner bordlades.

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.11.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 13 februari

Kl. 14.00

§ 1

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 16—21 februari 1963 på grund av utrikesresa.

Stockholm den 12 februari 1963

Tage Erlander

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 2

Svar på fråga ang. fiskerinäringens ekonomiska svårigheter på grund av den stränga och långvariga kylan

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Nilsson i Bästekille har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärder med anledning av de återverkningar som den stränga och långvariga kylan får på fiskerinäringen.

Enligt de upplysningar jag erhållit har utbytet av fisket under januari i år

i allmänhet varit ovanligt gott. Någon brydsam ekonomisk belägenhet för näringen, som herr Nilsson talar om i sin fråga, synes inte föreligga. Antalet arbetslöshetsanmälda fiskare har ej heller varit större än under föregående vint-
rar.

För att motverka issvårigheterna har liksom under tidigare år med hjälp av särskilda anslagsmedel ordnats isbrytning till igenfrusna större fiskehamnar. Då ett större antal fiskebåtar blivit igenfrusna har de kostnadsfritt hjälpts ut till fritt vatten. Efter framställning har vidare de norska myndigheterna gått med på att om svenska fiskare på grund av ishinder inte kan anlöpa hemmahamnarna får deras fångst transiteras till Sverige genom Norge. Motsvarande medgivande har lämnats av de danska myndigheterna för visst slag av fångster.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Nilssons fråga.

Vidare anförde:

Herr **NILSSON** i Bästekille (h):

Herr talman! Först ber jag att få tacka herr statsrådet för svaret på min enkla fråga. Dessutom kan jag ge ett särskilt tack för att han tagit hänsyn

Svar på fråga ang. fiskerinäringens ekonomiska svårigheter på grund av den stränga och långvariga kylan

till mig personligen och svarat när det bäst lämpar sig för mig.

När jag lämnade denna enkla fråga den 23 januari — om jag inte minns fel — såg det onekligen ganska hotfullt ut. Kylan tilltog för varje dag, och issvårigheterna ökade givetvis också. Vi kunde inte undgå att ganska snart erinra oss issvårigheterna vid Skånes sydkust 1956/57, då fiskarna inte på sex veckor kunde utöva sin näring. Det var besvärligt den gången, och jag tyckte att det var lika bra att först som sist fråga, om vår beredskap vore bättre denna gång, så att en liknande situation inte skulle behöva uppstå.

Sedan frågan ställdes har man, som statsrådet mycket riktigt säger, i vissa delar av Östersjön fått ovanligt goda fångster av torsk. Det är lika riktigt att säga, att de senaste dagarna medfört en situation, som ser helt annorlunda ut än situationen för en vecka sedan. På hela ostsidan proppas havet igen på ett förvånande sätt. I torsdags gick havet ganska öppet med isbälten här och där. I lördags var hela havet tillfruset. Så sent som i måndags, då jag besökte Simrishamn, var förhållandena likadana; hela hamnen var full av is. Vinden, som driver på, kommer att ytterligare proppa igen, och man kommer inte att kunna klara sig.

Vad jag tänkte på i den situationen, herr statsråd, när jag ställde min enkla fråga, var just de svårigheter man hade 1956/57 när det gällde att betala amorteringar och räntor. Det är oss båda mycket väl bekant att det i dag kostar mycket pengar att införskaffa båtar och redskap, och det är också bekant att fordringsägarna vill ha sina pengar på de dagar då de skall ha dem. Jag menar, att man i god tid skulle kunna ge fiskarna ett litet stöd, så att de inte råkade i ekonomiska svårigheter.

Det är riktigt som sägs i svaret, att antalet arbetslöshetsanmälda fiskare inte är större än vanligt. Man har egent-

ligen ingen idé om hur många som verkligen är arbetslösa, eftersom fiskarna inte har nytta av en anmälan förrän den 1 juli i år.

Det var beklagligt att inte den motion, som lämnades till riksdagen i fjol på våren, blev behandlad förrän precis till jul; vad som där föreslogs kunde annars redan i år ha verkställts och gjort sin lilla nytta.

Statsrådet vet säkert om att kylhusen och fryshusen på ostsidan, i Visby, Karlskrona och Västervik, är överfulla av sill och strömming. Det är en sak som inte hör till denna fråga, men sett ur fiskarnas synpunkt skulle det vara angeläget om statsrådet vid förhandlingar med öststaterna kunde se till att vi fick exportera dessa stora mängder.

Jag ber ännu en gång att få tacka för svaret.

Chefen för jordbruksdepartementet,
herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag vill bemöta herr Nilsson i Bästekille bara på en punkt. När jag talar om att antalet anmälda till arbetsförmedlingarna inte varit större i år än i fjol, så tycker jag nog att den siffran ändå är talande. Herr Nilsson erinrar om att när arbetslöshetskassan kommer att göra utbetalningar till fiskarna, kommer intresset förmodligen att bli större för att anmäla sig som arbetslös. Men man får föreställa sig att de som är verkligt nödlidande har intresse av att skaffa sig annat arbete under den tid då de går utan sysselsättning, och det synes inte ha varit någon ökning av antalet anmälningar till förmedlingarna.

Herr **NILSSON** i Bästekille (h):

Herr talman! Det är riktigt som statsrådet säger, att antalet arbetslöshetsanmälda fiskare i år inte har varit större än i fjol. Men det är lika riktigt att de svårigheter för fiskarna, som jag här nämnt om, kommer att öka för varje

Svar på fråga ang. fiskerinäringens ekonomiska svårigheter på grund av den stränga och långvariga kylan — Remiss av motioner om allmän flaggning å valdag

vecka som går, och det är det som här är den ömma punkten.

Jag skulle vilja vädja till statsrådet att han följer denna fråga och försöker se till så att vi inte får likadana förhållanden som vi hade 1956/57. Fiskarnas inkomster av sin näring är som vi vet inte stora, men trots detta skall de ändå ut med vissa belopp på bestämda dagar. Även de som inte har dålig ekonomi i vanlig mening får det då mycket besvärligt. Vi måste därför försöka finna någon form av hjälp till dem i deras ekonomiska trångmål.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskottet propositionen nr 29, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1962 vid dess fyrtiosjätte sammanträde fattade beslut; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 31, angående medelsbehovet under anslaget Flygförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64,

nr 33, angående medelsbehovet under anslaget Marinförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64,

nr 34, angående avlösning av vissa pensionsförpliktelser i Enskilda järnvägarnes pensionskassa, och

nr 35, angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark.

§ 4

Föredrogs var efter annan och hänvisades till bevillningsutskottet de å bordet vilande motionerna nr 695 och 696.

§ 5

Föredrogs den av herr *Hamrin* i Kalmar vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda

anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående utbildningen av lantmätare.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av herr *Wiklund* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående förenkling av deklarationsblanketterna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Remiss av motioner om allmän flaggning å valdag

Föredrogs konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av att motionerna I: 189 och II: 113 om allmän flaggning å valdag hänvisats till konstitutionsutskottet.

Efter föredragning av utskottets i memorialet gjorda anmälan yttrade

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Herr talman! Sedan konstitutionsutskottet genom sitt memorial nr 1 återlämnat de likalydande motionerna nr I: 189 och II: 113 om allmän flaggning å valdag, får jag hemställa att kammaren måtte besluta lägga memorialet till handlingarna och hänvisa motionen nr II: 113 till allmänna beredningsutskottet.

Vidare yttrades ej.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

§ 8

Föredrogs vart för sig

bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Österrike för und-

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

vikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap; samt

bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtande hemställt.

§ 9

Föredrogs och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 10

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Sedan utskottets anmälan föredragits anförde

Herr STAHL (fp):

Herr talman! I den MO-berättelse som förelåg vid förra årets riksdag lämnades på sidan 69 en redogörelse för det åtal, som militieombudsmannen låtit anhängiggöra vid Svea hovrätt mot generaldirektören och chefen för fortifikationsförvaltningen på grund av händelserna i samband med den svåra sprängningsolyckan vid avgasning och utluftning av brännoljaoljeförrådet i Moheda, Kronobergs län, den 23 juli 1958. Vid olyckan döddes tre personer och vållades omfattande materiella skador. Luften i samhället och trakten däromkring bemängdes med oljegaser, som nödvändiggjorde yttersta försiktighet med eld och föranledde förbud mot rökning även utomhus under åtskilliga dagar.

Eftersom olyckan var av ovanligt slag, var det naturligt att den väckte stor uppmärksamhet både i pressen och ute

bland allmänheten. Det finns ju oljeförråd på många andra håll, och man frågade sig självfallet efter orsaken till olyckan och om inte något så allvarligt fel blivit begånget att någon därför ansvarig borde ställas inför rätta.

Utredning om förspellet till olyckan verkställdes också av landsfogden i Kronobergs län. Denna utredning ledde emellertid till sådana resultat, att landsfogden inte fann skäl föreligga till åtal. Ytterligare utredning utfördes då genom militieombudsmannens försorg. Följden av denna utredning blev att generaldirektören för fortifikationsförvaltningen instämades till Svea hovrätt för tjänstefel och, jag citerar ur åtalsinlagan, »under påstående att han av oförstånd eller oskicklighet eftersatt sin tjänsteplikt därigenom att han såsom chef för fortifikationsförvaltningen underlåtit att vidtaga sådana åtgärder med avseende å den inom ämbetsverket föreliggande arbetsbalansen beträffande skötselinstruktioner, som skulle ha lett till att erforderlig dylik instruktion skulle ha blivit utfärdad för bl. a. den genom explosionen förstörda drivmedelsanläggningen i Moheda».

MO:s åtalsinstruktion är dagtecknad den 8 september 1961, och redogörelse för det intressanta målet finns inte införd i den ämbetsberättelse, som nu föreligger, av den anledningen att målet ännu inte var slutbehandlat då berättelsen trycktes. Svea hovrätt avkunnade nämligen sin dom den 18 december 1962, och redogörelse torde alltså komma att inflyta i MO-berättelsen nästa år.

Att jag det oaktat redan nu har ansett mig böra fästa uppmärksamhet på detta åtal och den därpå följande domen har sin grund i den stora uppmärksamhet som åtalet på sin tid väckte. Det säger sig självt att detta åtal på många sätt — inte minst psykologiskt — drabbade befattningshavaren mycket hårt. Men hovrättens dom blev i alla delar helt frikännande. Det måste då sägas

Granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning

vara ett angeläget led i rättssäkerheten att även en ämbetsman, som under stor uppmärksamhet åtalats för tjänstefel, också får en frikännande dom på motsvarande sätt observerad. Annars kan det, herr talman, utvecklas därhän att själva åtalet kommer att framstå som ett straff, vilket den åtalade har svårt att bli rentvådd ifrån och kanske aldrig blir det riktigt helt.

Detta är i hög grad otillfredsställande. Man skulle därför önska att det funnes någon metod, som för både JO och MO möjliggjorde att omgående meddela riksdagen och därmed allmänheten utslaget efter ett anhängiggjort åtal, särskilt som det såsom i detta fall föreligger fullständigt frikännande. För dessa båda ämbeten liksom för åklagarna över huvud måste ju enda intresset vara att få ett rättsfall bragt under domstolsprövning. Men i verkligheten fungerar rättsväsendet nu lätt också så, att en fällande dom ges stor publicitet, större alltefter domens hårdhetsgrad, medan frikännande domar ofta helt förbigår allmänheten. Det vore önskvärt att någon reform av detta ur synpunkten av den enskildes rättssäkerhet otillfredsställande förhållande snarast kunde genomföras. De lidanden och personliga påfrestningar som ett åtal av denna art — det gällde ju bl. a. indirekt vållande av tre människors död — medför för den åtalade kan en utomstående svårligen helt förstå eller sätta sig in i.

I Mohedafallet är hovrättsutslaget av särskilt intresse på grund av sin utförlighet. På ett femtiotal sidor redovisar hovrätten, varför anklagelsen för tjänstefel på den grunden, att nöjaktig skötselinstruktion icke skulle ha delgivits de vid förrådet sysselsatta, saknar allt fog och vad som inträffat inte i något avseende kan läggas chefstjänstemannen till last. Hovrättens ingående redovisning leder i stället snarast fram till den motsatta ståndpunkten, nämligen att både generaldirektören och hans un-

derordnade, närmast chefen för byggnadsbyrån, år efter år gjort försök och framställningar för att få personalen så kompletterad, att arbetsuppgifterna nöjaktigt skulle kunna lösas — allt i stort sett utan resultat. Det är onekligen ganska märkligt, och därtill en smula trist, att det skall behövas ett hovrättsutslag för att ge tillräckligt eftertryck åt dylika framställningar, särskilt som ämbetsverket är efter år upprepat dem. Bl. a. från denna synpunkt vill man, herr talman, hoppas att förslag till ny organisation för fortifikationsförvaltningen äntligen skall kunna föreläggas årets riksdag.

Riksdagens JO- och MO-ämbeten fyller odiskutabelt viktiga funktioner i vårt svenska rättsliv. Med dessa kommentarer till ett uppmärksammat rättsfall har jag velat dels understryka det självklara i att åtalsvägen bör tillgripas då det inte gäller uppenbara bagattellärenden och då misstanke om brott eller tjänstefel verkligen föreligger — icke i andra fall — dels också framhålla att i händelse av frikännande, såsom i detta fall, allt skall göras för att i rättssäkerhetens intresse så snabbt och effektivt som möjligt även införa allmänheten ge den åtalade den fulla upp rättelse som domstolen tillerkänt honom, som därför från alla synpunkter tillkommer honom och som den allmänna rättskänslan fordrar att han får. Jag har, herr talman, självfallet inget yrkande.

I detta anförande instämde herr *Wiklund* (fp).

Vidare yttrades ej.

Utlåtandet lades till handlingarna.

§ 11

Föredrogs vart för sig

första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934

**Interpellation ang. ersättning för vård i hemmet av neurosedynskadade barn —
Interpellation ang. likalönsprincipens tillämpning inom statsförvaltningen**

(nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, såvitt propositionen avser jordbruksärenden,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m., och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 12

Interpellation ang. ersättning för vård i hemmet av neurosedynskadade barn

Ordet lämnades på begäran till

Herr PERSSON i Heden (cp), som yttrade:

Herr talman! Tragedien med de neurosedynskadade barnen har djupt skakat opinionen såväl här hemma som i ett flertal andra länder. Det står enligt min mening klart, att man här från samhällets sida måste göra allt som står inom möjligheternas gräns för att ge dessa barn och deras familjer det stöd de behöver för specialvård — även om detta givetvis aldrig helt kan reparera eller gottgöra de olyckor som drabbat dessa barn och deras anhöriga. Det är därför glädjande att man från statsmakternas sida nu synes vara beredd att ge de neurosedynskadade barnen specialvård, bl. a. på sådana institutioner som Eugeniahemmet. Å andra sidan måste man hysa stor förståelse för de föräldrar som inte vill lämna sina barn ifrån sig utan i största möjliga utsträckning vill ge dem den vård de behöver i hemmet.

Enligt nu gällande bestämmelser kan sjukvård i hemmet inte ersättas genom sjukförsäkringen, trots att sådan vård i många fall skulle ställa sig billigare för samhället än vård på sjukhus och andra liknande institutioner. Frågan om en översyn av sjukförsäkringslagen utredes f. n. av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Denna utredning kan dock inte väntas slutföra sitt arbete förrän tidigast nästa år. Även i övrigt kan uppstå vissa gränsdragningsproblem i fråga om till vilken kategori sjuka de neurosedynskadade skall hänföras.

Den olycka som redan drabbat de neurosedynskadade och deras familjer är stor nog för att motivera åtgärder, vilka förhindrar att de dessutom faller offer för de administrativa besvär som kan vara förknippade med en lösning av ersättningsfrågan inom ramen för nu gällande lagstiftning. Med hänsyn till den speciella vård de behöver bör de även ur ersättnings synpunkt kunna behandlas som specialfall, åtminstone i avvaktan på att pågående utredning hunnit slutföra sitt arbete och nya regler hunnit utformas.

Med stöd av vad ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att medverka till sådana åtgärder att ersättning av statsmedel kan utgå till de föräldrar som helt eller delvis vill vårda sina neurosedynskadade barn i hemmet i enlighet med vad i interpellationen anförts?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation ang. likalönsprincipens tillämpning inom statsförvaltningen

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (k), som yttrade:

Herr talman! I måndags meddelades

Interpellation ang. likalönsprincipens tillämpning inom statsförvaltningen

att statsrådet och chefen för civildepartementet tagit initiativ till att man vid annonsering av lediga tjänster icke längre skall markera om det är manliga eller kvinnliga befattningshavare som sökes. Detta är rent principiellt ett riktigt påpekande.

Inom den statliga förvaltningen är den kvinnliga genomsnittslönegraden 7,4 under det att männens genomsnitt är 11,4. Inom den statliga chefslönelistan återfinnes bortåt 3 000 män mot endast 38 kvinnor. Däremot återfinnes de flesta kvinnorna i de lägsta bottenlöneklasserna. Likalönsprincipen är fastslagen, men ändock kvarstår en stor olikhet i värderingarna beroende på om tjänsten innehåser av en man eller en kvinna.

Riksdagen anslöt sig i fjol till ILO-konventionen om likalön. För att detta inte endast skall bli en vacker gest utan verkligen likalönen skall kunna bli genomförd inom hela det svenska arbetslivet anser jag att staten måste föregå med gott exempel och vara ett föredömligt mönster. Trots detta är läget i dag sådant, att av alla kvinnor i statlig tjänst nära hälften eller 38 807, motsvarande 44,5 procent av samtliga, har löner som ligger under den manliga bottenlönenivån.

Med utgångspunkt från det faktiska förhållande som här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande frågor:

Har statsrådet uppmärksamheten riktad på att alltjämt, trots utvecklingen den senare tiden på kvinnolönefronten och trots riksdagens anslutning i fjol till ILO-konventionen om likalön, man i dag i praktiken inom den statliga förvaltningen gör avsevärda avsteg från denna princip genomförande?

Är statsrådet beredd att ta initiativ till att lönenivån för kvinnliga stats-tjänstemän med lön under den manliga bottenlönen lyftes upp till samma nivå som denna?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, såvitt propositionen avser jordbruksärenden;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.; och

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m.

§ 15

Anmäldes en till herr talmannen under sammanträdet avlämnad motion nr 697, av herr *Larsson* i *Norderön m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till vissa kreditgarantier åt svensk varvsindustri, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.24.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 15 februari

Kl. 14.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr andre vice talman-
nen.

§ 1

Justerades protokollet för den 8 in-
nevarande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren in-
komna ansökan:

Till riksdagens andra kammare

Undertecknade anhålla om ledighet
från riksdagsgöromålen för deltagande
i Nordiska rådets elfte session i Oslo
för tiden 16—22 februari 1963.

Stockholm den 30 januari 1963

Bertil Ohlin   Sigrid Ekendahl
Leif Cassel   Hans Gustafsson
Einar Gustafsson   Fridolf Thapper
Ragnar Lassinantti   Gunnar Helén

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3

Meddelande ang. sammanträdestider

Herr ANDRE VICE TALMANNEN yt-
trade:

Till kammarens ledamöter har utde-
lats en stencilerad sammanställning över
sammanträdestider under instundande
mars och april månader. Därav framgår
bl. a. att en handelspolitisk debatt kom-
mer att hållas onsdagen den 13 mars
med början kl. 10.00 och att en allmän
utrikespolitisk debatt avses skola äga
rum senare under vårsessionen, att
påskuppehållet kommer att omfatta ti-
den fr. o. m. lördagen den 6 april t. o. m.
tisdagen den 16 april och att något ple-
num icke torde komma att anordnas un-
der tiden den 27—30 april.

Beträffande några sammanträden har
angivits alternativa klockslag, och även
i fråga om övriga plena kan det befin-
nas nödvändigt att frångå den nu upp-
gjorda preliminära planen.

Till kammarens ledamöter har vidare
utdelats en preliminär plan för behand-
ling i kamrarna av utskottsutlåtanden
under tiden fr. o. m. den 20 februari till
påskuppehållet.

§ 4

**Svar på fråga i anledning av planerat
nedläggande av statens järnvägars per-
sontrafik på sträckan Hagfors—Karlstad**

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdeparte-
mentet, herr statsrådet SKOGLUND, som
yttrade:

Herr talman! Herr Eskilsson har frå-
gat mig om jag anser att det är förenligt
med norra Värmlands befolkningsintres-
sen att persontrafiken Hagfors—Karl-
stad skall nedläggas.

Med anledning härav vill jag meddela
att den ifrågavarande järnvägstrafiken
enligt gällande koncession inte kan läg-
gas ned utan att Kungl. Maj:ts tillstånd
därtill inhämtats. Någon ansökan härom
har inte inkommit. Det är därför ännu
för tidigt att göra några uttalanden om
eventuell nedläggning av persontrafiken
på linjen Hagfors—Karlstad.

Vidare anförde

Herr ESKILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr
statsrådet och chefen för kommunika-
tionsdepartementet för svaret på min
enkla fråga som närmast var föranledd
av att Uddeholmsbolaget varslat om att

Interpellation ang. Kommunindelningen

persontrafiken på bandelen Karlstad—Hagfors kommer att läggas ned.

Om dessa bolagets planer kommer att gå i verkställighet, blir den utefter ifrågavarande handel bosatta befolkningen berövad den enda direkta förbindelsen mellan de båda städerna.

Nedläggandet av persontrafiken på bandelen Karlstad—Hagfors kommer dessutom att för den befolkning — cirka 15 000 personer — som är bosatt i Klarälvdalen norr om Hagfors att få ännu svårare konsekvenser, för såvitt inte kommunikationerna kan upprätthållas på annat tillfredsställande sätt.

Den befolkning som närmast beröres av de alltmer försämrade kommunikationerna byser stark — och såvitt jag förstår — välmotiverad oro inför framtiden, och det är framför allt detta, herr talman, som jag har velat fästa statsrådets uppmärksamhet på.

Vi förlitar oss på att vi får allt tänkbart stöd av herr statsrådet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den å bordet vilande motionen nr 697.

§ 6

Föredrogs den av herr *Persson* i Heden vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående ersättning för vård i hemmet av neurosedynskadade barn.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av fru *Ryding* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för civildeparte-

mentet angående likalönsprincipens tillämpning inom statsförvaltningen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Interpellation ang. kommunindelningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr *HAMRIN* i Kalmar (fp), som yttrade:

Herr talman! Enligt beslut av föregående års riksdag skall för varje län finnas en av Kungl. Maj:t fastställd plan, som utvisar den lämpligaste indelningen av länet i kommuner. Förslaget skall av länsstyrelsen insändas till Kungl. Maj:t senast den 31 mars detta år.

Huvudlinjen i det fattade beslutet är att kommunerna skall utgöras av näringsgeografiska sammanhängande regioner och byggas upp kring centralorter samt omfatta områden som kommersiellt, ekonomiskt och kommunikationsmässigt hör samman med dessa centra och därigenom bildar s. k. kommunblock. Enligt riksdagens beslut skall bildandet av kommunblock ske under frivilliga former. Ingen kommun skall tvingas ingå i ett visst kommunblock.

Kommunerna i blocken förväntas i fortsättningen arbeta för att främja gemensamma intressen och i framtiden begära sammanläggning till större kommunenheter genom frivilliga överenskommelser.

Den rådande länsindelningen skall ej utgöra hinder för kommunblockens tillskapande. Således kan i kommunblock komma att ingå kommuner från olika län. Av primär betydelse skall vara att utforma de mindre enheterna, d. v. s. kommunerna, och sedan vid behov anpassa länsgränserna efter kommunblocken. Under sådana förhållanden är det av vikt att samförstånd uppnås mellan de olika länen.

Det synes dock som om svårigheter i vissa fall uppstått vid blockindelningen att nå samförstånd mellan olika

Interpellation ang. viss upplysningsverksamhet i fråga om trädgårdsprodukter

län. En allmän översyn av länsgränserna har nyligen påbörjats genom den tillfatta utredningen om länsindelningen. Det ligger i sakens natur att en sådan översyn kommer att ta en längre tid innan den blir helt färdig. Det måste emellertid anses ytterst önskvärt att utredningen arbetar snabbt, och helst parallellt med blockindelningen. Hinder bör inte föreligga för utredningen att uppta till prövning med förtur sådana fall, där en omedelbar mindre justering av länsgränserna skulle uppenbart underlätta en ändamålsenlig kommunindelning. Men även oberoende av länsindelningens utredningens arbete torde de problem som uppkommer vid kommunsamarbete eller kommunsammanslagning över nu existerande länsgränser kräva särskild uppmärksamhet från det ansvariga statsrådets sida. Av denna anledning är det av värde att få en redogörelse för hur statsrådet ser på ifrågavarande problem och vilka särskilda åtgärder som enligt statsrådets uppfattning bör vidtagas för att underlätta det från kommersiella, ekonomiska och kommunikationsmässiga synpunkter ändamålsenliga kommunsamarbete som kommunreformen avser att skapa i frivilliga former.

Ett annat hinder för frivilliga kommunsammanslagningar är svårigheterna att överblicka konsekvenserna av en sammanslagning av landskommun med stadskommun. För närvarande föreligger åtskilliga olikheter mellan dessa kommuntyper, t. ex. fastighetsbildningen, väghållningen med mera. En enhetlig kommuntyp skulle underlätta samarbetet och tanken på kommunsammanslagningar. Frågorna rörande den enhetliga kommuntypen ligger också under utredning sedan någon tid tillbaka. Det ingår emellertid i det omfattande utredningsuppdrag som åvilar kommunalrättskommittén. Enligt redovisningen i årets riksdagsberättelse har kommittén, som fått uppdraget att utreda frågorna rörande enhetlig kommuntyp i tilläggsdirektiv av den 18 maj 1962, inte för

avsikt att ta upp dessa problem under 1963. Det finns därför anledning att överväga annan form för utredningsarbetet i fråga om den enhetliga kommuntypen.

Med hänvisning till den stora betydelse dessa frågor har för ställningstagandet till kommunblocksbildningen samt till vad i övrigt anförts ovan, hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Är herr statsrådet i tillfälle att i kammaren redogöra för sin uppfattning rörande de samarbetsproblem som uppkommer då en ur kommersiell, ekonomisk och kommunikationsmässig synvinkel ändamålsenlig kommunblocksbildning förutsätter samarbete över existerande länsgränser och vilka särskilda åtgärder som planeras för att underlätta ett kommunalt samarbete i sådana fall?

Vill herr statsrådet medverka till att de med införandet av en enhetlig kommuntyp sammanhängande problemen behandlas med förtur av pågående utredning rörande skilda kommunalrättsliga frågor eller eljest särbehandlas så att utredningsarbetet rörande dem kan underlättas och påskyndas?

Denna anhållan bordlades.

§ 9**Interpellation ang. viss upplysningsverksamhet i fråga om trädgårdsprodukter**

Ordet lämnades på begäran till

Herr RIMÅS (fp), som yttrade:

Herr talman! År 1955 beslutade riksdagen att införa bestämmelser om rätt till kollektiv återbäring av bensinskatt till trädgårdsodlare för i trädgårdsnäringen förbrukad bensin. Från början blev de verksamhetsområden, inom vilka medlen skulle få användas, starkt begränsade men har under åren utvidgats till att omfatta allt fler områden och tor-

Interpellation ang. långfristiga lån för skolbyggnader

de nu i stort sett fylla näringens önskemål.

Ett önskemål, som förts fram ända från början har dock ännu ej blivit tillgodosett. Det är rätten att ur reservationsanslaget »Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt» få disponera medel till upplysningsverksamhet bland konsumenter och odlare. På departementschefens förslag beslöt 1961 års riksdag att medel skulle få användas till detta ändamål. Utskottet rekommenderade att man undersökte om informationsverksamheten bland konsumenterna kunde ske i en form liknande den som tillämpas av organisationen Svensk matpotatiskontroll (SMAK). Kungl. Maj:t skulle utfärda tillämpningsföreskrifter i frågan.

Några tillämpningsföreskrifter har emellertid ännu inte utfärdats, varför den beslutade upplysningsverksamheten ännu inte kommit till stånd.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet tillse att den upplysningsverksamhet bland konsumenter och odlare i fråga om trädgårdsprodukter som 1961 års riksdag fattade beslut om kan komma till stånd utan ytterligare dröjsmål?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. långfristiga lån för skolbyggnader

Ordet lämnades på begäran till

Herr GREBÄCK (cp), som yttrade:

Herr talman! Grundskolans genomförande kommer att för den närmaste framtiden medföra betydande investeringar i skolbyggnader. För tiden fram till 1970 beräknas investeringarna i det obligatoriska skolväsendet till mer än 2 miljarder kronor, varav största delen skulle falla på de närmaste åren.

Ett angeläget krav på detta område liksom i fråga om andra uppgifter, som handhas av kommunerna, är en rimligare kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna. Vid fjolårets grundskole-reform beslutades visserligen, att någon ändring i relationerna inte nu skulle vidtas mellan staten och kommunerna i fråga om kostnaderna för skolväsendet. Men särskilda utskottet underströk samtidigt i sitt utlåtande angelägenheten av att frågan om en rättvisare kostnadsfördelning mellan stat och kommun beaktas vid den översyn av statsbidragsbestämmelserna, som utföres av 1958 års skatteutjämningskommitté. Förslag från denna kommitté torde kunna förväntas inom de närmaste månaderna.

För de närmaste åren kommer alltså kommunerna att belastas med kraftigt ökade skolbyggnadskostnader. Även om man kan förutsätta, att beslut kan fattas inom relativt snar framtid om en rimligare kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna, torde man även framgent få räkna med en väsentlig kostnadsandel på kommunerna. I en mycket stor del av fallen är det fråga om så stora kostnader, att en skattefinansiering på ett eller några få år inte blir möjlig utan en oproportionerlig höjning av utdebiteringen. Det skulle exempelvis bli fallet för många förortskommuner kring de större städerna, där antalet barnfamiljer är särskilt stort och behovet av skolutbyggnad därför oftast avsevärt större än normalt. I sådana fall framstår det som nödvändigt, att kostnaderna fördelas över en längre tidsperiod. Ett sådant tillvägagångssätt måste ju också anses riktigt med hänsyn till att skolbyggnader avses att utnyttjas under förhållandevis lång tid. För en sådan periodisering av kostnaderna synes det emellertid angeläget, att kommunerna på smidigare sätt än för närvarande beredes möjligheter till långfristiga lån för ändamålet.

Enligt nuvarande kommunallagsbestämmelser är kommunernas rätt att

Interpellation ang. långfristiga lån för skolbyggnader

utan tillstånd av Kungl. Maj:t uppta lån begränsad. Den allmänna, underställningsfria lånerätten är för primärkommuner i allmänhet begränsad till ett belopp, motsvarande fem kronor för varje å kommunen belöpande skattekrona enligt den under nästföregående år fastställda taxeringen. Städer, som ej deltar i landsting, får underställningsfritt låna sju kronor per skattekrona. Sådana lån skall vara ställda att återbetalas inom fem år. Därutöver äger kommun att utan Kungl. Maj:ts medgivande uppta statliga bostadslån och tvätterilån och i anslutning därtill bottenlån hos bank eller annan kreditinrättning för byggnadsföretag, för vilka beviljats lån enligt de ifrågavarande lånekungörelserna. Vidare har kommun numera rätt att underställningsfritt uppta lån för nyanläggningar för vattenförsörjning och avlopp. Bestämmelserna i fråga om bostäder, vattenförsörjnings- och avloppsanläggningar samt tvätterier ger kommunerna möjligheter till långfristiga lån.

Motsvarande möjligheter till långfristiga lån för skolbyggnader står inte till kommunernas förfogande. I sådana fall måste låneärendena sålunda underställas Kungl. Maj:t. Lånerätt kan då medges för belopp, som svarar mot det s. k. bidragsunderlaget, vilket emellertid innebär, att en väsentlig del av de verkliga kostnaderna kan falla utanför möjligheterna av lånefinansiering. Lånetiderna varierar upp till 30 år, beroende på låneobjektens varaktighet. Inför de kraftigt ökade investeringar, som grundskolans genomförande medför, kan nuvarande system med Kungl. Maj:t underställda lån inte anses tillfredsställande. Ofta blir det på det sättet inte möjligt att erhålla det erforderliga lånebeloppet. Men framför allt måste den nuvarande ordningen anses medför onödiga praktiska och administrativa avigsidor och svårigheter.

Det finns enligt min mening starka skäl att låta kommunerna underställningsfritt få uppta lån även för skol-

byggnader. Olika former för en sådan långfristig långgivning torde böra övervägas. Av betydelse skulle exempelvis vara ett särskilt hypoteksinstitut för utlåning till kommunerna, en utväg som i viss mån redan prövats. Men framför allt torde man för skolbyggnadsområdet, som gäller en allmän samhällelig angelägenhet, böra pröva möjligheterna av en särskild statlig långgivning. Då den större delen av byggnadsinvesteringarna för grundskolan måste beslutas inom de närmaste åren, synes det mig angeläget, att dessa frågor prövas skyndsamt.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd medverka till skyndsamma åtgärder i syfte att lämna kommunerna bättre möjligheter till långfristiga lån för skolbyggnader?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1963/64 för kungl. hov- och slottsstaterna jämte i ämnet väckta motioner,

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor jämte en i ämnet väckt motion,

nr 15, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten,

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde,

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde,

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde,

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde,

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde,

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde,

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde,

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde,

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.,

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Maj-Britt Nyström m. fl., och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss allmänna arvsfonden tillfallen fast egendom;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1963 skall utgå, och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1955 (nr 272) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet (jordförvärvslagen) jämte i anledning av propositionen väckta motioner, dels ock motioner om åtgärder till befrämjande av jordbrukets rationalisering, och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

§ 12

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 52, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

§ 13

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 32, angående riktlinjer för organisationen av folkbokförings- och uppbördsväsendet, m. m., överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 14

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta kammarens kanslipersonal, den 13 februari 1963.

Vid sammanträde den 15 nästlidna januari beslöt herrar deputerade att med tillsättandet av en kanslistbefattning och en kanslist- tillika kansliskrivarbefattning skulle anstå i avvaktan på utgången av ansökningstiden för en ledigkungjord kanslistbefattning; och förordnades byrådirektören, jur. kand. Hans Ehrén att intill den 1 mars uppehålla förstnämnda kanslistbefattning.

Herrar deputerade beslöt nu *dels* antaga fru Margareta Berglund till kanslist, tillika kansliskrivare, hos kammaren från och med denna dag samt godkänna att fru Berglund på särskild anmodan

inträtt i tjänstgöring från och med den 1 innevarande februari, *dels* förordna innehavaren av en kanslist- tillika kansliskrivarbefattning hos kammaren, fru Marianne Wannemark, att från och med den 1 mars tills vidare uppehålla en kanslistbefattning, *dels ock* förordna fru Mailis Nahlin att från och med den 1 mars tills vidare uppehålla fru Wannemarks befattning som kanslist, tillika kansliskrivare.

In fidem

Sune K. Johansson

§ 15

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.11.

In fidem

Sune K. Johansson
